

Södertelge Lazarett är idag en hemvist för konst, grafik och teaterverksamhet.

Ständigt förbättringsarbete på Södertelge Lazarett – Stockholms läns äldsta sjukhus

Det är föga känt att det var i Södertälje som Stockholms läns fick sitt första sjukhus (Serafimerlasarettet som anses som Sveriges första lasarett var beläget i Stockholms stad). Södertelge Lazarett kunde byggas år 1777 tack vare en donation på 5 000 riksdaler till Serafimerorden Gillet. Det finns kvar än idag, dock ej som en del i nuvarande Södertälje sjukhus, utan som konstgalleri, grafikverkstad och hemvist för Södertäljes teateramatörer.

Lazarettet hade två våningar, där sysslomannen disponerade fyra rum och kök på nedre botten. Det fanns dessutom på samma våningsplan ett sjukrum för fem patienter, ett kök, ett sköterskerum och en bagarstuga. En trappa upp fanns en sjuksal för 18–20 sjuka, kyrksalen kallad. Hospitalsvården, som var integrerad i lasarettets verksamhet, förfogade över fem »celler» för mentalt sjuka samt rum för vakt och vakterska.

Aktiva skribenter

Under åren fram till 1823 tjänstgjorde ett flertal läkare vid sjukhuset, varav ett par har lämnat för dåtiden vetenskapliga artiklar efter sig: Anders Niclas Wingemark, som bl a skrev om »Kodyngans bruk i Ulcera Siphilitica» (tidskriften Läkaren och Naturforskaren 1797), och Lars Eric Hillers, som bidrog med en »Afhand-

ling om Ondsår i hufvudet» (utdrag i Svenska Läkaresällskapets årsberättelse 1815).

Kvalitetsutveckling inget nytt

Om vi tror att arbete med kvalitetsutveckling och kvalitetssystem är nya påfund i dagens hälso- och sjukvård inser vi snabbt att så inte är fallet när vi läser om vad som gällde för Södertelge Lazarett och andra liknande institutioner vid den här tiden.

De paragrafer ur »Instruktion för generaldirektören öfver sjukskötseln vid Lazaretterna» som utfärdades den 8 mars 1794 ger indikation på att hälso- och sjukvården alltid arbetat med »ständig förbättring»:

§ 4. Då generaldirektören under alla dessa granskningar finner på ett eller annat ställe något förelöpa sjukvården, som strider emot god ordning och hufvudändamålet, det må vara genom läkarens egna försummelse, oordentlighet i sjukskötseln, slösande med läkemedlen öfver behov, uteblifvande öfver förelagd tid med sjukförslagerna, förskingrande eller vårdslösande af de dyra kirurgiska instrumenter, som läkaren till lazarettets ensamma behov anförtrodde äro med mera sådant, som åtal förtjänar; så bör han genast hos Kungl. Ser.o.Gillet memorialiter anmäla.

§ 7. Näst hufvudändamålet vinnande genom länslazaretternas inrättning, som är den torftige, den nödlidande, den sjuke medborgarens undsättning och hjälp, är onekligen läka-
revetenskapens förkofring därmed förenad; la-

zarettsläkarne, hvar och en i sin syssla, blifva därtill uppmuntrade genom den årliga speciella kungörelse som generaldirektören bör upprätta, och Ser.o.gillet efter öfverseende låter i Inrikes tidningar införa och kring hela riket utsprida. En hvar af läkarne vid länslazaretterna kunna genom jämförelsen af sjuknummern straxt finna, om hans bemödande varit svagare och översammare än någon annans, och därför framdeles med mera flit och täflan vinnlägga sig åtminstone om jämlikheten.

Margareta Fränne
leg sjuksköterska,
fil mag i vårdpedagogik,
Södertälje sjukhus

MEDICIN HISTORISK

paus

Medicinhistoriska
ögonblicksbilder,
i form av en kort text
till en bra bild,
välkommas!

»Medicinhistorisk paus»
Läkartidningen
Box 5603
114 86 Stockholm

Redaktör:
Kristina Räf